

Retsplejerådets betænkning nr. 1348/1997 om instansordningen i civile retssager.

Efter retsplejelovens § 224 behandles civile retssager i første instans ved byret, medmindre andet er bestemt i retsplejeloven eller i anden lov. Hovedreglen efter retsplejeloven er således, at civile sager skal anlægges ved byretten i første instans.

En væsentlig undtagelse herfra findes imidlertid i retsplejelovens § 225 om sager vedrørende prøvelse af afgørelser truffet af et ministerium eller en central statslig klageinstans, der har den øverste administrative kompetence til at træffe afgørelser i sager mellem private og det offentlige. Sådanne sager henhører under landsretterne som første instans, men parterne kan dog vedtage, at sagen skal behandles ved byret, jf. retsplejelovens § 225, stk. 2. Som eksempler på sager, der er omfattet af retsplejelovens § 225, kan nævnes sager om prøvelse af Ankestyrelsens afgørelser f.eks. på arbejdsskade- og pensionsområdet.

Retsplejelovens § 225 suppleres af en række særlovsbestemmelser med tilsvarende indhold, dvs. om behandling ved landsretten i første instans. Som eksempler kan nævnes skatteforvaltningslovens § 50, lov om social service § 124 (fra den 1. januar 2007 § 169), lov om fremgangsmåden ved ekspropriation af fast ejendom § 26, lov om offentlige veje § 65, lov om planlægning § 62, stk. 5, bygningsfredningslovens § 12, stk. 5, naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 3, miljøbeskyttelseslovens § 101, stk. 3, råstoflovens § 43, stk. 3, og lov om forurennet jord § 87, stk. 3. Sådanne særlovsbestemmelser antages normalt at udelukke, at parterne vedtager, at sagen skal behandles ved byretten.

Efter en parts anmodning kan byretten efter retsplejelovens § 226, stk. 1, endvidere henvise en sag til behandling ved landsretten i første instans, såfremt en af de 6 henvisningsgrunde, der er nævnt i bestemmelsen, foreligger. Der er mulighed for at henvise en sag, hvis:

- 1) sagen er principiel,
- 2) sagens udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne,
- 3) sagen har særlig indgribende betydning for en part,
- 4) sagen rejses af eller mod en offentlig myndighed eller institution,
- 5) sagen rejser spørgsmål om anvendelse af fællesmarkedsret eller fremmed ret, eller
- 6) sagen efter indhentet udtalelse fra landsretten findes mest hensigtsmæssigt at kunne behandles i forbindelse med en anden sag, der verserer ved landsretten.

Retsplejelovens § 227 indeholder endelig en »obligatorisk« henvisningsregel, hvorefter alle sager om krav, der har en økonomisk værdi over 1 mio. kr., efter anmodning fra en af parterne skal henvises til behandling ved landsretten i første instans. Endvidere kan en sagsøger selv anlægge sådanne sager ved landsretten, jf. retsplejelovens § 227, stk. 2. Det antages dog, at parterne på forhånd kan aftale, at en sag med en økonomisk værdi over 1 mio. kr. skal anlægges ved byretten, og at dette i givet fald har den virkning, at en part herefter ikke kan anmode om henvisning eller selv anlægge sagen ved landsretten i medfør af § 227.

3.1.2. Sø- og Handelsrettens kompetence

3.1.2.1. Under Sø- og Handelsretten hører følgende civile domssager:

- Sø- og handelssager, jf. retsplejelovens § 9, stk. 3, nr. 1, hvis der er værneting for sagen i Storkøbenhavn (Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Københavns Amt samt Hørsholm retskreds i Frederiksborg Amt), jf. retsplejelovens § 9, stk. 2.
- Sager, for hvis udfald anvendelsen af markedsføringsloven er af væsentlig betydning, jf. markedsføringslovens § 14, stk. 1 (fra den 1. juli 2006 § 21, stk. 1).
- Sager, for hvis udfald anvendelsen af lov om visse betalingsmidler er af væsentlig betydning, og hvor Forbrugerombudsmanden er part, jf. lov om visse betalingsmidler § 19, stk. 1.
- Sager, for hvis udfald anvendelsen af varemærkeloven eller designloven er af væsentlig betydning, jf. varemærkelovens § 43, stk. 5, og designlovens § 42, stk. 1.
- Sager om EF-varemærker og EF-design, jf. varemærkelovens § 43 a og designlovens § 42, stk. 2.
- Sager omfattet af produktsikkerhedsloven, såfremt nærmere kendskab til produktsikkerhedsforhold skønnes at være af væsentlig betydning for sagens afgørelse, jf. produktsikkerhedslovens § 26.
- Sager om overtrædelse af fællesskabsretten vedrørende udbud for så vidt angår offshoresektoren, jf. udbudsklagenævnenslovens § 11.
- Sager om tvangslicens, jf. patentlovens § 50, brugsmodellovens § 31 (fra den 1. januar 2007 § 46) og halvlederproduktlovens § 13.

Sø- og handelssager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 100.000 kr., kan dog kun anlægges ved Sø- og Handelsretten, hvis sagen er omfattet af en eller flere af henvisningsbestemmelserne i retsplejeloven.